ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համ. 10 Մէճ.
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամս. » Կ. Պոլսոյ » 5 »
» » Գաւառաց » 6 »
Օտար երկիրներու » 2 1/2 Լիրա

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ, երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի։

Մէն մի թիւ 40 փարա արժէ։

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ
ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գնացած լրագրաց ճանրուծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն Խմբագիր—Տնօրէնին պէտք ուղղել. Կ. Պոլիս Պաղճէ-Գաբու Ճէլալ ալէյ խան Թիւ 31 Մասիսի գրասենեակը։

Ձանձրու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

Զետեղուած նամակ, յօդուած, եւ այլն չեն տրուիր։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հեռագրական լուրեր. —Խառն լուրեր. — Ազգային լուրեր. — Կրթան, Հայք և Ցեղք, Ուսումն Յունարէնի, (Բիւզանդ). — Ազգային և կրթական տեղեկագիր Արապկիրի. — Սրբազնակալ, (Հ. Սերովբէ Տէրվիշեան. — Գ. Թիրաքեան.) — Մեծպատրեան վարժարան. — Զեկոյց. — Բժշկական նամականի. — — Հանգանակութիւն. — Նոր գրեանք. — Դրամական. — Ծանուցմունք։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 2 ՅՈՒՆԻՍ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս առաւօտ հասած հեռագիրք

Բելգրատ 14 յունիս.

Սերպիոյ Միլան իշխանն երէկ Բելգրատ եկաւ, և մեծ պատուով ընդունուեցաւ։

Լոնտրա 14 յունիս.

Իտալիոյ պետական քարտուղար Պ. Ֆոմպը երէկ իրիկուն Լոնտրա եկաւ Տըլլինէն։ Իտալիայէն տրուած լուրերը գրգռութեան նուազութիւն և աւելի հանդարտ կացութիւն մը կը ծանուցանեն։

Պուքրէշ 13 յունիս.

Հոռմի Ռումանիական դեսպան Պ. Քրէցուլէսքօ Բելգրատի Ռումանական դեսպան անուանեցաւ։

Փիլիպպէ 13 յունիս.

Երէկ կէս օրէն յետոյ ժողովրդային մեծ ժողով (միթինկ) մը գումարուելով բողոքեց Պուլղարիոյ իշխանին բացարձակային ձգտմանց դէմ. ժողովը կը յորդորէ Պուլղարներն որ իրենց սահմանադրութիւնն անաղարտ պահեն։

Արեւելեան Ռումէլիի երեսփոխանաց ժողովոյ բազմաթիւ անդամք ներկայ էին այս գումարման։

Թունուզ 13 յունիս.

Պէյին առաջին Նախարար Մուսթաֆա փաշան արտաքոյ պաշտօնիւ Ֆրանսա զրկուելով, երէկ ձ. Տ'Արք զրահաւորով մեկնեցաւ ի Մարսիլիա իւր դեսպանական պաշտօնին վերաբերեալ պաշտօնատարաց հետ։

Օրան 12 յունիս.

Սի-Պու-Ամէմայի ապստամբաց հրոսակումներուն վրայ ղրկուած Տէթրի զօրավարն յիշեալ հրոսակումը զարկուցեր՝ յետսն ապստամբ սպաննելով։

Փարիզ 13 յունիս.

Երեսփոխանաց ժողովն երկաթուղեաց վրայ վիճաբանութիւնն հինգշաբթի աւուր թողուց։

Զախակողմեան բոլոր խմբակներն, յետ քննելոյ Պ. Պարտուի առաջարկն, որ ընդհանուր ընտրութիւններն յուլիս 17ին կատարելու կը ձգտի, ընտրութիւնները կանխել տալու դէմ կարծիք տուին։

Հավասի թղթակցութիւնը Թունուզէն նամակ մը կը հրատարակէ ծանուցանող թէ Վասիֆ փաշան Տրիպոլիս հասեր է երկու վաշտ զօրքով (1600 մարդ), և թէ կառավարիչ Հիւսէյին փաշան մեծ փութաջանութեամբ կ'աշխատի վերակազմել Տրիպոլսոյ զինուորական զօրութիւնները։ Նոյն նամակը կ'աւելցնէ. «Անշուշտ Դուռը՝ Տրիպոլսոյ տէրը լինելով՝ միշտ իրաւունք ունի զօրք պահելու անդ. բայց իւր իրաւանց սահմանէն դուրս կ'ելնէ եթէ այդ երկիրը պահպանելու պատրուակաւ, ռուսմ ոչ ոք կ'սպառնայ, բնիկ ցեղերուն մէջ մոլեռանդական շարժում մը գրգռէ, որ Տրիպոլսէն Թունուզ և Ճէզայիր ծաւալի։ Մեք այժմ պատասխանատու ենք Թունուզի մէջ բարեկարգութիւնը պահպանելու։ Մեք կը յարգենք Դրան իրաւունքը, բայց պէտք է որ այս բարի յօժարութիւնը փոխադարձ լինի և Տրիպոլիս յուզման վառարան մը չլինի իւր դրացեաց համար։»

Երեւմն արտաքին գործոց նախարար Մարքի Տը Պանվիլ մեռաւ այսօր։

Սոֆիա 13 յունիս.

Նախորդ առաջին նախարար Պ. Զանքօֆ բանուելով բանտարկեցաւ նամակի մը պատճառաւ՝ զոր ուղղած էր առ Պ. Հիթրովօ, դեսպանական գործակատար Ռուսիոյ, և որոյ մէջ կ'ամբաստանէր զԱլեքսանդր իշխանն իբրև բանաւորիչ օրինաց։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Բէշաշ փաշա կուսակալ անուանեցաւ Պալըքէսիրի նոր նահանգին, որ Պիղայի և Քարասիի գաւառաց միացմամբ կազմուեցաւ։

Դարձեալ կայսերական հրամանաւ՝

Պատերազմական նախարարութեան զինուորական պետոյից ճիւղին տեսուչ Հաֆըզ փաշա (ատեկանութեան նախորդ նախարար) պաշտօնանկ եղաւ, իրեն յաջորդ ունենալով Ֆէրիգ Ալի փաշա։

Վագըթ, Հաֆըզ փաշայի պաշտօնանկութեան պատճառներուն վրայ խօսելով կ'ըսէ այսօր թէ կամուրջին գլուխը գերաններ անկել տուեր է սպարապետի դրան ծանուցմունքը նոյն վրայ կախել տալու համար։ Բայց այսպիսի ինքնահաճ ձեռնարկութիւն մ'իւր ձեռնհասութենէն վեր լինելով, և միւս կողմէ, այն գերաններն՝ Ապտիւլ-Ազիզի գործին վրայ ժողովրդեան մէջ սարսափնակ կարծիքներ տարածելու առիթ մ'եղած լինելով, Հաֆըզ փաշա անմիջապէս պաշտօնանկ եղեր և հարցաքննութեան ենթարկուեր է։

Մէջէնճըր այսօր աւելի բացորոշ կերպիւ կը խօսի Հաֆըզ փաշայի պաշտօնանկութեան վրայ, ըսելով թէ կամրջին վրայ կանգնել տուած գերանները ժողովրդեան կողմէ կախաղաններ կարծուած էին։

—Տէրութեանց դեսպանները՝ Թուրքոյ—Հելլենական դաշնագրին վաւերացումն տալու իրենց կառավարութիւններէն, և այսօր վաւերացեալ օրինակները պիտի փոխանակեն Բ. Դրան հետ։

Կ'ըսուի թէ այս գործողութիւնը կատարուելէ յետոյ, Բ. Դրան և Հելլենական կառավարութեան միջեւ ուղղապէս կնքուելիք դաշնագիրն ալ պիտի ստորագրուի վսեմ. Սէրվէր փաշայէն և մայրաքաղաքիս Հելլենական դեսպանէն։

—Մայրաքաղաքիս Անգլիական դեսպանատան առաջին քարտուղար Պ. Սանտըրսն, և ծովակալութեան խորհրդին նախագահ Սիւլէյման փաշա կիրակի իրիկուն Անգլիական Անթէլօբ շոգենաւով Զանագալէ գնացին ի գլխաւորութիւն Լորտ Տիւֆէրինի։

—Գերմանիոյ և Ռուսիոյ դեսպանք այս շաբթու մէջ կը մեկնին մայրաքաղաքէս։

—Վեհ. Սուլթանը չորրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տուաւ Հունգարացի Պ. Սիման Մէյմէրի և նորա եղբօր Նուսէֆի, որք հինգ զոյգ կառքի ձիեր տուած էին կայսերական ախոռներուն։

—Վճռաքննիչ ատենի անդամք մի քանի օրէ ի վեր կայսերական պալատն ուրիշ քննութեամբք զբաղած լինելով, սովորական գործոց համար ատեան չեն կազմեր։

—Անգլիոյ, Աւստրիոյ և Ռուսիոյ կառավարութեանց կողմէ Թուրքոյ-Հելլենական սահմանագծի որոշման համար նշանակեալ զինուորական պատուիրակները մայրաքաղաքս հասան։

—Մէջէնճըր լրագրին ալ իւր այսաւուր թուով ի լոյս կը ծանուցանէ թէ Ռուսական կառավարութիւնն այժմ բարեկարգմանց ծրագիր մը կը պատրաստէ Հայաստանի համար, և տէրութեանց հաւանութեան պիտի ներկայէ զայն։

—Վեհ. Սուլթանն՝ իբրև Խալիֆա և պաշտպան Մահմէտական կրօնին, հրաման ըրաւ որ Կ. Պոլիս գտնուող Մէքքէցի և Մէտինէցի արաբաց պարտքերն իւր անձնական գանձէն վճարուին, և այս նպատակաւ մեծ գումար մը յանձնուեցաւ դատական նախարար վսեմ. Ճէվտէթ փաշային։

— Տէրվիշ փաշա՝ Ալպանիոյ խաղաղացեալ մասերէն 2000ի չափ զօրք գրեր է վիճակարկութեամբ և ի նոցանէ 1500ն իւր հրամանատարութեան ներքև գտնուող փաշաերուն բաժներ է, 500ն ալ Լարիսայի կողմը ղրկեր է։

— Վեհ. Սուլթանին որդւոց և եղբօրորդւոց թլփատման արարողութիւնն ի մօտոյ մեծ հանդիսիւ տեղի պիտի ունենայ Եըլտըզի պալատին մօտերը։

— Վագըթ կ'ըսէ թէ Արեւելեան գործոց վրայ գաղտնի կերպիւ ընդարձակ բանակցութիւններ տեղի կ'ունենան այժմ Անգլիական, Ֆրանսական, Իտալական, Աւստրիական կառավարութեանց միջև։

— Սուլթան Ապտիւլ-Ազիզի գահընկեցութեան և սպանման պատճառաւ ամբաստանեալներուն դատը պահականոցի մը մէջ տեղի պիտի ունենայ, որ Եըլտըզի պալատին դրան քովը կը գտնուի, և ուր հիմա զօրք չկենար։ Այդ՝ չէնքը պիտի վերանորոգուի, և դատական ատեանն ընդունելու յարմար վիճակի մը մէջ պիտի դրուի։

— Դաւրէժէն կը հեռագրեն առ Թիւթէր թէ Շէյխ Ուպէյտուլլահ Կ. Պոլիս տանելու համար Թուրք պաշտօնատարներ գնացեր են ի Նէհրի, նորա բնակավայրը։

— Գերմանացի իշխան Լէխտէնշթայն երէկ Պրուսա գնաց։

—Ֆար տիւ Բոսֆորի խօսքին նայելով, տեղական թղթատարութեան ջնջուելուն պատճառ եղած են՝ տէրութեան նախարարաց և այլ բարձրաստիճան անձանց ուղղեալ անստորագիր և դպչող նամակներ։

—Շաբաթ իրիկուն Եէնի գաբուի կայարանին մօտ երկու մարդ անձրեւէն բանուելով կը վազէին իրարու ետեւէ։ Առջեւինը, որ կնգուղ անցուցած էր գլուխն, երկաթուղւոյն գծերուն մէջ մնաւ, և չանսալով ու չլսելով ետեւէն եկած կառախումբը՝ կոխուեցաւ շոգեկառքէն և երկու կտոր եղաւ։

—Երէկուան Թուաիէ տ'Օրիանի մէջ հետեւեալ դժուարահաւատալի անցքը կը կարդամք։

"Կաթոլիկ Հայոց Ս. Յակոբ հիւանդանոցին 17 թիւ տունը պատուաւոր դալմատացի ընտանիք մը կը բնակի։ Հիւանդանոցին տնօրէնն՝ յիշեալ տանը 4 3/4 լիրա ամսական վարձուն վճարման համար 36 ժամ սպասել չուզելով, ընտանեաց հօր բացակայ գտնուած միջոցին, երսունի չափ խեղդագար կը ղրկէ, որ յիշեալ տունը մտնելով, այն ատենուան մոլեգնաբար կը յարձակին անդ գտնուող հինգ տիկնանց վրայ, որք սարսափահար լինելով կը մարին կիյնան։

Բարեբաղդաբար շրջակայ տուներէն մարդիկ հասնելով տիկնայքը կը պաշտպանեն խեղդագարներուն յարձակումէն և աւելի մեծ աղետից առաջքը կառնուն....

"Իշխանութեան պարտքն է անյապաղ պատժել յանցաւորները. Տարակոյս չունիմք որ Աւստրոյ հիւպատոսարանը պիտի բողոքէ և արագ ու պայծառ արդարութիւն խնդրէ։

"Տիկնայց մին յղի լինելով, վտանգի մէջ է։"

—Ըստ վերջին մարդահամարի, Անգլիա կը պարունակէ այժմ 34 միլիոն բնակիչ, որոյ 25 միլիոնը բուն Անգլիոյ մէջ, 4 միլիոնը Սկովտիոյ մէջ և 5 միլիոնն Իռլանտիոյ մէջ։

—Անգլիական Սթանտարտ լրագրին խօսքին նայելով, 40 Ռուս ըսպայ և 20.000 հրացան կ'սպասուին ի Սոֆիա։

—Ֆրանսական լրագիրք կը ծանուցանեն թէ մոլեռանդ արաբ մը Թունուզի Քասպա կոչուած տեղը փակուելով՝ վառօդարանը բռընկցընել ուզեր է, Ֆրանսացւոց Սալմի զօրավարն իմանալով իսկոյն հոն հասեր, և տեսնելով որ յիշեալ մոլեռանդը Քասպայի դուռը բանալ չէր ուզեր, հրացանով զարնել սպաննել տուեր է զայն։

—Բեդրապուրկէն Զարին կենաց դէմ նոր դաւադրութիւն մը և 24 դաւադիրներու ձերբակալութիւնը կը ծանուցանեն։ Ասոնք օթեւանի առանձին սենեկի մը մէջ ժողով ըրած ատենին բռնուեր են։ Մօտակայ սենեակին մէջ բնակող հիւանդ մը Ոչնչականաց խօսակցութիւնը լսելով ոստիկանութեան իմացուցեր է. ոստիկանութիւնն ալ անմիջապէս օթեւանապետին հրամայեր է որ Ոչնչականաց ժողովատեղւոյն մօտ անկիւնի մը մէջ ոստիկանութեան գործակալ մը պահէ, որ կարենայ առանց տեսնուելու՝ անոնց բոլոր խօսքերը լսել։ Ուստի գնդապետ մը նոյն սենեկին մօտ տեղ մը պահուըտելով 6 ժամ ամբողջ Ոչնչականաց վիճաբանութիւնը լսեր է. ասկէ զատ գունդ մ'ոստիկան օթեւանին մէջ և դուրսը պատսպար են, հրահանգ ունենալով որ տարաժամ ձայն մ'առնելնուն պէս կասկածելի սենեակէն ներս խուժեն։

Ոչնչականք որոշեր են Զարն հրազէնով սպաննել և այս գործն հինգ դաւադիրներու յանձներ է։ Անմիջապէս գնդապետն ազդանշանը պարպելով, բոլոր դաւադիրք կը ձերբակալուին. ասոնցմէ չորսը պատանի են և մի քանին հազիւ 17 տարու կան և ուսանող են տակաւին։

ԾԱՆՈՒՑՄԱՆՑ ԽՆԴԻՐ

Անցեալ շաբթու սպարապետի դրան Ճէրիտէի Ասքերիէ լրագիրը ծանուցած էր թէ "Մասիս և փունջ անուն Հայ լրագրաց մէջ հրատարակեալ զինուորական պետոյից ծանուցումներուն մէն մի տողը քառասուն փարայէն տասն փարա պակասի՝ այն է երսուն փարայի տալու Թէրճէմանը Էֆքեար փափաքող լինելով, որոշուեցաւ սոյն գինը նուազեցնել ընդ յառաջիկայ յունիս 1 երկուշաբթի օրը, ուստի սոյն գինը ընդունելու փափաքող Հայերէն լրագրաց արտօնատէրերը կը հրաւիրուին նոյն օրը ժամ 7ին միջոցներն անձամբ կամ փաւերական փոխանորդի միջոցաւ սպարապետի դուռը գալ։»

Այս ծանուցման համեմատ պարտաւորեցանք երէկ ժամ 7ին Սպարապետի դուռն երթալ, և Լէվազըմաթը ումումիէի տնօրէնութեան ներկայանալ, ուր ներկայ էին նաև Թէրճէմանը Էֆքեարի Տնօրէն և Արտօնատէր էֆէնտիները. Լէվազըմաթի տնօրէնութիւնն հարցուց մեզ թէ Թէրճէմանը Էֆքեարի առաջարկած գինէն պակաս յանձն կառնո՞ւմք շարունակել Սպարապետի դրան ծանուցմանց հրատարակութիւնը։ Մեք ալ հարցուցինք թէ ի՛նչ է Թէրճէմանը Էֆքեարի առաջարկած գինը։— 30 փարա պատասխանեցին։ Այն ժամանակ Թէրճէմանը Էֆքեարի տնօրէնն առարկեց թէ արդարեւ ինք տողն 30 փարայի տալ խնդրած էր, բայց այժմ խորհելով որ տակէն չպիտի կրնայ ելնել, կը հրաժարի և յետս կը կոչէ իւր խնդրանքը։— Ինչպէս կրնաք յետս կոչել ըսին, ձեր առաջարկը, քանի որ ստորագրութիւն տուած էք. ձերը չէ՞ այս ստորագրութիւնը։—Այո՛, իմս է։—Ուրեմն ի՞նչպէս կրնաք ետ առնուլ։ Անհնարին է, թող առաջ խորհէիք, մինչ տէրութեան այս մեծ պաշտօնատունը ձեր խաղալի՞կն է որ երէկ դաք առաջարկութիւն ընէք, ստորագրութիւն տաք, և այսօր՝ ինչպէս կերևի՝ մէջերնիդ իրաւախոհ լինելով՝ դաք հոս խօսքերնիդ դառնաք և ստորագրութիւննիդ ետ առնուլ ուզէք։ Հարկ է որ անպատճառ կատարէք ձեր խոստումն, ապա թէ ոչ՝ պատասխանատուութեան ներքեւ կ'իյնաք։»

Թէրճէման չկրնալով հորը նետած քարը հանել, Լէվազըմաթի տնօրէնութիւնը կրկին հարցուց մեզ թէ առաջարկեալ 30 փարա գինէն վար յանձն կ'առնո՞ւմք տալ։— Մեք ալ հակադրեցանք մէկ փարա ևս կտրել։ Թէրճէմանի Էֆքեարի Տնօրէն և Արտօնատէր էֆէնտիները չուզեցին աւելի կտրել, ուրիշ կտրող ալ չգտնուելով, 29 փարայի մեր վրայ մնաց, որով այս ամեն իրողութեանց, այսինքն Թէրճէմանի Էֆքեարի տնօրէնութեան կողմէ եղած առաջարկին միակ հետևանքն այն եղաւ որ մեք պարտաւոր եմք այսուհետև սովորականէն 11 փարա աւելի առժան, այն է՝ 100 ին 26 զեղչով հրատարակել պատերազմական պաշտօնատան ծանուցմանց մէն մի տողը։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վանայ երկրաշարժին վրայ այսօր ալ մինչեւ լրագրոյս տպագրութեան ժամը հեռագիր չէր եկած ո՛չ Պատրիարքարան, ո՛չ Սովերոց կեդր. Յանձնաժողովոյն, ո՛չ ալ Վանեցի պատուաւոր ազգայնոց։

—

Անցեալ օր յիշած էինք թէ Ազգ. կրթութեան գործին համար ի՛նչ գումար սահմանուած լինելը դեռ յայտնի չէ որոշապէս։

Ի վերջոյ տեղեկացանք թէ կրթական Ծրագրին մէջ դաստիարակութեան յատկացեալ է կեդրոնական մնացուկին եկամտից հինգերորդ մասը, բաց ի զանազան եկամուտներէ՝ որ ուղղակի կրթական մնացուկէն պիտի հաւաքուին։

Լատծնուս նայելով, 81-82 տարուան համար վարչութեան պատրաստած եկմտացուցին գումարն 550.000 ղրուշ է, որով Ազգ. դաստիարակութեան համար սահմանուած պիտի լինի 110.000 ղրուշ։

Այս գումարը թէև մեծակ կ'երեւայ առաջին նայուածքով, սակայն երբ կրթական ծրագրին տրամադրութեանցը նայուի, որք մեծ մասամբ օգտակար են և արդէն ընդունուած Ատենապետաց գիւանէն, կը կարծեմք որ քիչ պիտի գտնուի լինելիք ծախուց համեմատութեամբ։

Ուստի, որպէս արդէն գիտել տուինք, կ'արժէ որ դաստիարակութեան ծախքը պիւտճէին մէջ զատ տեղ մ'ունենայ, ինչպէս որ ունեցեր է միշտ, որպէս զի Ազգային Ժողովը կարող լինի լուրջ կերպիւ ի նկատ առնուլ։

—

Մեր ձեռքն հասաւ փոքր Հայաստանի Գ. տարին մայիս-յունիս ամսոյ ներկայ տարւոյս։ Նիւթերու նոյն յաջող ընտրութիւն, պատկերներու պատշաճութիւն և գեղեցկութիւն, հրահանգալից արձակ գրուածոց յաճախութիւն, տպագրութեան մաքրութիւն, այս պատկերազարդ հանդիսին անբաժանելի յատկանիշները մնացած են։ Իւր սովորական անժխտելի հրապոյրներէն զատ, ներկայ թերթը մի մասնաւոր առաւելութիւն ունի, ըստ որում կը պարունակէ 5-6 կտոր ընտիր պատկերներ վերաբերութեամբ Ալեքսանդր Բ. կայսեր սպանման և թաղման պարագայից։

ԿՐԹԱԿԱՆ

ՀԱՅՔ ԵՒ ՅՈՅՆՔ

ՈՒՍՈՒՄՆ ՅՈՒՆԱՐԷՆԻ

Ի՞նչ է պատճառն որ մեր ամեն կարգի վարժարանաց ծրագրերէն բոլ‑նամով դուրս թողուած է Յունարէն լեզուի ուսումն ։ Ազգային վարժարա‑նաց ծրագրերը չինող անձինք , որք ընդհանրապէս տեղեակ են մեր ժողո‑վըրդեան պիտոյից , կը նկատեն ա‑ւանդելի ուսմանց տեսական և գործ‑նական օգտակարութիւնը միանգամայն, — կամ պարտաւոր են նկատել ։ Արդ , Յունարէնի ուսումն այս երկու տե‑սակէտով ալ կարեւոր է ։ Մեք չափ‑տի փորձենք ներբողն հիւսելու Յունա‑րէնի , որ այնքան հրաշակերտներ ար‑տադրած է . քան զմեզ ճարտարագոյն գրիչներ արդէն կատարած են այդ պարտք ։ Կ'ուզենք սակայն յիշեցնել որ Յունարէնի ուսումը կարեւոր է ո՛չ մի‑այն զի մեր առջև կը պարզէ մարդ‑կային հանճարի նոր գանձեր , այլ և զի անոր պէտք ունինք լիովին տեղե‑կանալու համար մեր ազգային լեզ‑ուին ։ Գրաբարն , և անոր հետեւե‑լով արդի Հայերէնը , խորին կերպիւ ազդուած են Յունարէնէն ։ Սա ունե‑ցած է , Հայոց լեզուին պէս , երեք շրջաններ, հին կամ հեթանոսական, մի‑ջին կամ եկեղեցական, և նոր կամ աշ‑խարհաբար ։ Հին Յունարէնը գիր և դիւցազանց լեզուն էր· Հոմերոս, Թու‑կիդիդէս , Դեմոսթենէս , Արիստոփան , այդ լեզուով գրած են . միջին Յունա‑րէնն , որոյ գլխաւոր դպրոցն եղաւ Ա‑ղէքսանդրիա , Քրիստոնէութեան դա‑րուց կրօնական լեզուն եղաւ Ս. Գը‑րոց թարգմանութեամբ . և այնպէս մնաց միշտ , զի այժմ իսկ Յունա‑կան եկեղեցւոյ լեզուն՝ ո՛չ Քրիստոսէ առջի լեզուն է , ո՛չ ալ արդի Յու‑նարէնը ։ Մեր գրաբարն , որ միջին Յունարէնի կը համապատասխանէ , Թարգմանչաց ատեն շատ բաներ փոխ առած է անկէ ։ Գիտնական նոր բացատ‑րութեանց համար պէտք եղած բարդ բառերը մեր նախնիք կազմած են Յու‑նարէնի հետեւողութեամբ, երբեմն ալ չատ նիւթական հետեւողութեամբ ։ Ածանցիչ մասնիկներու մի մեծ մասն Յունարէնէ առնուած է, և Պ. Տիմիթրի‑ոս Զօղաքիտիս կը թուէ այսպէս 70է աւե‑լի մասնիկներ ։ Իսկ Թարգմանչաց շա‑րադրութիւնը , գրաբարի համաձայ‑նական կարգը, զմայլելի հետեւողու‑թիւն մ'եղած է եկեղեցական Յունա‑րէնի շարադրութեան ։ Մանաւորապէս այս երեք կէտերու վրայ մեր լեզուին Յունարէնի հետ ունեցած առնչութիւնը գաղտնիք չէ այն սակաւաթիւ Հայա‑գիտաց՝ որք Յունագէտ են միանգա‑մայն . ուստի շատ չենք ծանրանար այդ կէտի վրայ ։ Տարակոյս չկայ որ այդպիսի մտածութեամբք է որ նոյն Հայագէտ և Հայասէր Յոյն հեղինակն իւր Հայերէնէ ի Յունարէն Բառարա‑նին յառաջաբանին մէջ, տարեալ 1868ին, կրցած է այսպէս գրել . —

«Աւելորդ է մի առ մի թուել հոս Յոյն լեզուին ուսումէն յառաջ ե‑կած օգուտները , զորս լուսաւոր‑եալն Եւրոպա , շատ դարերէ ի վեր զգալով անխոնջ անոր մշակութեա‑նը կ'զբաղի ։ Սոյն չքնաղ լեզուին շնորհիւ աղնուացան երբեմն վայ‑րագ բարքերն և գեղեցկացան աշ‑խարհի բազմաթիւ ազանց լեզուներ‑ը ։ Յունարէնը չէ թէ միայն Եւ‑րոպիոյ ամեն լեզուները ճոխացուց և կանոնաւորեց , այլ և Ասիոյ մէջ խօսուածներէն գՀայերէնն , որն որ՝ իւր բոլոր հարստութեամբն , ա՛յն ատեն ներդաշնակ և զարգացեալ հանդիսացաւ, երբ Աստուածաշունչ մատեանն և այլ գրեանք թարգ‑մանող Ս. Հարք Յունարէնի ա՛յն‑չափ նման ձև և համաձայնութիւն մ'անոր տուին , այնպէս որ այսօր իր լեզուան բանասիրել ուզող Հայն՝ անկարող կ'ըլլայ՝ եթէ փոքր ի շա‑տէ չգիտէ զՅունարէնն ։ »

Նոյնպէս , Հ. Արսէն Բագրատունի շատ կը գնահատէր Յունարէնի ուսու‑մը , զոր յոյժ պիտանի կը նկատէր Հա‑յերէնի կատարեալ հմտութեան համար ։

Բայց Յունարէնի կարեւորութիւնը լոկ բանասիրական չէ , գործնական կարեւորութիւն ալ ունի ։ Վաճառակա‑նութեան մէջ Յոյնք գերազանցած են Հայերն , և Թուրքիոյ մէջ Յունարէնը կարեւոր է նաև իբրև առևտրական լե‑զու ։ Այս երկու տարրերն , Հայք և Յոյնք , զորս բազմաթիւ կապեր կը մի‑ացնեն արդէն , վաճառականական ըն‑դարձակ յարաբերութիւններ ալ ունե‑նալու սահմանուած են . թէ ցարդ այն‑քան սերտ չեն եղած այդ յարաբե‑րութիւնք , մեք առանց վարանման կը վերագրենք զայս այն յոյժ թե‑թեւ կարեւորութեան , զոր անոնք տը‑ւած են իրարու լեզուին ։ Հայք նիւ‑թական յառաջդիմութեան ճանբուն մէջ մի մեծ քայլ պիտի առնեն եթէ ուսնին իրենց Յոյն հայրենակիցներուն , կրօնակիցներուն և բաղդակիցներուն լեզուն ։ Հին դարուց մէջ պատերազմի դաշտերուն վրայ իրարու հանդիպած էին այդ երկու ժողովուրդք ։ Հիմա ԺԹ. դարու քաղաքակրթութիւնը լիո‑վին կը ներէ , կը պահանջէ իսկ, որ ա‑նոնք առևտրական խաղաղ և օգտա‑կարագոյն գրաւմանց դաշտին վրայ ձեռք ձեռքի տան իրարու ։ Վերջապէս պիտի գայ օր մը , — և մտածող գը‑լուխներու համար շատոնց եկած է այդ օր , — յորում պիտի դադրին մեր հին նախապաշարմունք մեր Յոյն եղբարց նկատմամբ . ինքնասիրական նկատմունք տեղի պիտի տան բարձրագոյն նկատ‑մանց առջև ։ Յորմէ հետէ Պուլղարք ուրիշ դաշտեր ընտրեցին իրենց գոր‑ծունէութեան , Թուրքիոյ վաճառա‑կանութիւնը մնաց գլխաւորապէս այս երկու բնիկ տարրերաց , — Հայոց և Յունաց , — ձեռքը ։ Պէտք է օգուտ քաղել այս նպաստաւոր պարագայներէ . պէտք է ընդարձակել մեր յարաբե‑րութիւններն Յունաց հետ . Հայոց շա‑հադէտ և հեռատես ոգին պէտք է մի‑անայ Յունաց ձեռնարկու և ճարտար ոգւոյն հետ , արտադրելու համար երկ‑րին հարստութիւնն և երկու քոյր ժո‑ղովրդոց մտերմութիւնն , որ իւր կար‑գին կրնայ ծնիլ ուրիշ բարիքներ ։ Եր‑կուքն ալ ուժիմ և հիմնովին վաճառա‑կան ցեղեր են . արդ , նոյն դաշտին վրայ , այսպիսի տարրեր կա՛մ իրարու հակառակ պարտին լինիլ և ի վնաս միմեանց գործել , կա՛մ դաշնակից լի‑նել և աշխատիլ ի փոխադարձ օգուտ ։ Մեք կ'ըսենք որ Հայք և Յոյնք զիրար հասկնան , և իրենց փոխադարձ օգ‑տին համար աշխատին ։ Վաճառակա‑նութիւնը , մինչև իսկ վաճառականա‑կան մրցումը , չկրնար տարբեր ար‑դիւնք յառաջ բերել երկու բարեկամ ժողովրդոց միջև ։ Բայց այս կապեր ամ‑րացնելու , և արդէն հաստատեալ կա‑պերէ օգուտ քաղել կարենալու համար , Յունարէնի ուսումն անհրաժեշտ է մեզ ։

Այսպէս , ինչ որ 13 տարի առաջ կը գրէր Հայերէնէ ի Յունարէն Բառա‑րանին Պատ. հեղինակն , այս օր առա‑ւել ևս ճշմարիտ է . —

« (Յունաց) արդի լեզուն , որ Թուրքիոյ ամեն վաճառականական քաղաքաց մէջ ընդհանուր եղած է, անհրաժեշտ է Հայ ժողովրդեան համար , որն որ Յունաց հետ ըրած ընկերակցութեանց և վաճառակա‑նական գործոց մէջ օր ըստ օրէ հըս‑կայական քայլեր առնելով՝ նոցա հետ ունեցած առնչութիւնները կը բազմապատկէ միշտ ։ Զարմանք չէ որ մինչև ցայսօր սոյն երկու դըրա‑ցի և եղբայրակից ազգերը միմեանց բարբառն ուսնիլը զանց առին . քանզի Յոյնն՝ այլ եղանակ կենաց ընտրեց , և Հայն՝ այլ ։ Բայց այսօր յորում կիրաքանչիւրին շահերը կը նոյնանան , և գրեթէ նոյնացած ալ են , հարկ անհրաժեշտ կայ միմեանց լեզուն սորվելու ։ »

Հազիւ թէ հարկ կ'զգանք աւելի ծանրանալու այս կէտի վրայ եւս ։ Որ‑չափ մեծ և անուրանալի է Յունարէն լեզուի բանասիրական օգուտն Հայոց համար , մեծագոյն է տակոր օգուտը զուտ նիւթական, առեւտրական, գործ‑նական տեսակէտով ։ Եթէ այսպիսի նկատումներ չկենային իսկ , Յունա‑րէնի ուսումն ոչ նուազ կարեւոր պի‑տի լինէր մեզ գէթ ազգային ընդհա‑նուր յառաջդիմութեան տեսակէտով ։ Յոյները մեզ ամենէն աւելի մօտ եղող միակ ազգն են որ մի բարձրագոյն քա‑ղաքակրթութիւն ունի մերինին հետ բաղդատմամբ ։ Եթէ Յունաստանի Յոյ‑ներն, ըստ Տ. Գուրդէնի վկայութեան , դար մը յառաջ անցած են մեզնէ , Կ. Պոլսոյ և ընդհանուր Եւրոպական Թուր‑քիոյ Յոյները գո՛նէ կէս դար աւելի յառաջ կը գանուին ։ Ո՞չ ապաքէն Մայր‑Հայրենեաց ոգին է որ կը ներգոր‑ծէ նա՛և այս վերջնոց վրայ ։ Եպիրո‑սի, Թեսալիոյ , Մակեդոնիոյ Յոյն ժո‑ղովուրդներն աւելի յառաջդէմ են Վասպուրականի, Տարոնոյ , Բարձր Հա‑յոց , Փոքր Հայոց Հայ ժողովրդոց հետ բաղդատմամբ , և Թուրքիոյ մայրաքա‑ղաքին մէջ ալ , ազգային սնապարծու‑թիւնն ինչ որ ալ ներշնչէ մեզ. գիտենք որ Յոյնք մերինէն բոլորովին տարբեր շաւիղներու մէջ կ'ընթանան . . . . ։ Արդ , գիտնալ դ'և է ազգի լեզուն , մասնակից լինել է անոր հանճարին, ոգ‑ւոյն . . յարաբերութեան մէջ մտնել է նոյն ազգի քաղաքակրթութեան հետ. և երբ խնդիրն Հայոց և Յունաց վրայ է , Հայք անտարակոյս մեծապէս պիտի օգտին Յունաց բարձրագոյն քաղաքա‑կրթութենէն , եթէ ուսանին անոնց լեզուն ։ Մեր մօտը, մեր քթին տակ, կը գործէ մեզնէ աւելի յառաջդէմ, ա‑ւելի ազգասէր , աւելի գործունեայ ժողովուրդ մը . հիմա նորա կեանքը գոց գիրք մ'է մեզ համար . զի մեք , զարմանալի հակասութեամբ մը , աւելի տեղեակ ենք Ֆրանսացւոց քան թէ Յունաց ներքին կեանքին ։ Բայց եթէ Յունարէն գիտնանք , մեր առջև պիտի պարզուի այնպիսի ազգի մը կեանքը , զոր կրնանք օրինակ առնուլ մեզ շատ կէտերու մէջ ։ Ուստի , եթէ Հելլենա‑կան մատենագրութիւնը գոյութիւն չու‑նենար , եթէ Յոյնք , մեզ պէս, վաճա‑ռական ազգ մը չլինէին , եթէ ար‑դէն երկու ազգաց միջև յարաբերու‑թիւնք բազմապատկած չլինէին , Յու‑նարէնի ուսումը դարձեալ օգտակար պիտի լինէր մեզ ընդհանուր յառաջդի‑մութեան նկատումներով ։

Եւ սակայն ո՛չ մի Հայ դպրոցի մէջ Յունարէն կ'աւանդուի ։ (Թերևս Զմիւռ‑նիոյ ազգային դպրոցաց մէջ աւանդ‑ուի . որոյ տեղեկութիւն չունինք . «Զգօնդատ» կը հաճի անշուշտ գրել մեզ այդ նկատմամբ ։ Գիտենք սակայն որ , Զմիւռնիայէն դուրս , Թուրքիոյ ո՛չ մի քաղաքին և ո՛չ մի Հայ վարժարանին մէջ կ'ուսուցուի Յունարէն ։) Մեր կըր‑թական բարձրագոյն հաստատութիւն‑ներն են այժմ Երկրորդական վարժա‑րանք , և ասոնց ո՛չ մին ունի Յունա‑րէնի դաս ։ Եսանդեամբ կ'աւանդուին , և Կրթական Խորհրդարանին հմուտ Օգ‑նականը, Տ. Համբարձում Խիւքճեան , իւր կրթական նշանաւոր ծրագրոյն մէջ, որոյ նախնական քննութիւնը վերջա‑ցած է , կը յանձնարարէ աւանդել , Թուրքերէնէ զատ , Ֆրանսերէն , Անգ‑լերէն և Գերմաներէն ։ Եւրոպա‑կան լեզուաց մասին այս շռայլութեան քով Յունարէնի կատարեալ բացակա‑յութիւնը զարմանք կ'ազդէ մեզ ։ Տ. Համբարձում Խիւքճեան , որ իւր կըր‑թական դրութեան մէջ , ամենէն ա‑ռաջ օգտակարը կը փնտռէ , ի՞նչպէս կրցեր է անտես ընել Յունարէնի բազ‑մատեսակ անժխտելի օգուտներն , և ի՞նչպէս յաջողեր է գլխովին արտաք‑սել զայն իւր ծրագրէն ։ Զենք ուրա‑նար Եւրոպական—արևմտեան լեզուաց կարեւորութիւնը . բայց վերջապէս , ե‑թէ ազգային ապագայ կրթութիւնն այնքան ընդարձակ կ'ըմբռնենք , որ պիտի պարունակէ Ֆրանսերէն , Անգ‑լերէն և Գերմաներէն միանգամայն , Յունարէնին ալ պէտք է քաղաքացիու‑թեան իրաւունք տալ հոն ։

Գիտելի է նաև , որ Ֆրանսերէն լաւ գիտցողի մը համար Անգլերէնի ուսու‑մըն ա՛յնքան կը դիւրանայ , որ ուսա‑նողը դպրոցին մէջ այս վերջնոյն վը‑րայ ընդհանուր ծանօթութիւններ ե‑ւեթ ստանալէ յետոյ , կրնայ ի հարկին առանձին ուսմամբ կատարելագործել զանոնք մի քանի ամսուան մէջ ։ Անձ‑նական փորձով գիտենք զայս ։ Նոյն‑պէս , Ֆրանսերէն և Անգլերէն գիտ‑ցողի մը համար , Գերմաներէնի ուսու‑մը մի քանի ամսուան աշխատութիւն է միայն ։ Հետեւաբար , մեզ կը թուի թէ հարկ չէ ժամանակ և դրամ վատնել այս լեզուաց երեքն ալ հիմնովին ու‑սուցանելու վարժարանաց մէջ . կարե‑լի է ժամանակ և դրամ խնայել անոնց երկուքէն , և յաւելցնել Յունարէնի ուսման , զոր անոնցմէ ո՛չ միոյն ծանօ‑թութիւնը կրնայ դիւրացնել , ըստ ու‑րում անկախ լեզու մ'է Յունարէն ։

Գուցէ պարզամիտներ առարկեն թէ Յունարէնը մեր վարժարանաց մէջ մըտ‑ցընելէ յետոյ , պատճառ չմնար Լատի‑ներէնն ալ չմտցնելու , և թէ անհնար է այս ։ — Բայց Հայոց համար Յունա‑րէնն և Լատիներէնը նոյն դիրքը չու‑նին ։ Նախ , Յունարէնը միանգամայն կենդանի լեզու է , մինչդեռ Լատինե‑րէնը մեռեալ լեզու է բոլորովին ։ Իրօք , հին Յունարէնն և եկեղեցական Յու‑նարէնը , մեր գրաբարին պէս , մեռ‑եալ համարելի են . բայց կայ նաև աշ‑խարհաբար Յունարէն մը , որ կանոնա‑ւորապէս կ'աւանդուի վարժարանաց մէջ , որ կրնայ աւանդուիլ նաև մեր վարժարանաց մէջ , և որ , յայսմ բո‑լորովին տարբերելով Լատիներէնէն , ունի նաև մի գործնական կարեւորու‑թիւն ։ Երկրորդ , բանասիրական տե‑սակէտով ալ , բաղդատմամբ Յունարէ‑նի , մեր լեզուին առնչութիւնը Լատի‑ներէնի հետ ոչինչ է գրեթէ , ինչպէս անցեալներն ալ ա՛յնքան ճոխ կերպիւ կը բացատրէր Հ. Սերովբէ Տէրվիշեան ։ Հետեւաբար, թէ՛ գործնական և թէ՛ բա‑նասիրական տեսակէտներով , Յունարէ‑նը Լատիներէնէն բոլորովին տարբեր ե‑րեւոյթի մը տակ կը ներկայանայ Հայոց։

Կարելի է նաև առարկել թէ Յոյնք ունենալով գրաբար և աշխարհա‑բար , և սոցա իւրաքանչիւրն ունե‑նալով տարբեր արժէք ուսանողի տե‑սակէտին համեմատ , մեք ո՞րը պիտի ուսուցանենք , և միթէ կարելի՞ է մե‑կը միայն ուսուցանելով այս ամեն օ‑գուտները վայելել, և թէ, երբ ուզենք երկուքը միանգամայն ուսուցանել, Հայ ուսանողի մը սուղ ժամանակը կը բա‑ւէ՞ արդեօք , և , հակառակ պարագայի մէջ , ի՞նչ օգուտ ունի կիսկատար հմտութիւն մը ։ — Բայց Յոյները մեզ պէս ընդ երկար առ խարխափ ընթա‑նալէ յետոյ , վերջապէս լուծում մը տուած են իրենց լեզուի խնդրոյն։ Հին լեզուի սիրահարք , որպէս գրաբարա‑մոլք առ մեզ , երկար ժամանակ ընդ‑դիմացան սահմանադրութեան մը տա‑լու նոր Յունարէնին ։ Այնպէս որ, Պ. Տիմիթրիոս Զօղաքիտիս իւր «Յունական Արդի լեզուի Քերականութեան» մէջ զոր 1861ին հրատարակած էր յատկապէս Հայոց համար , կրցած է խոստովանիլ թէ Յոյնք ալ իրենց արդի լեզուին Քե‑րականութիւնը չունենալով , ինք չէր զարմանար տեսնելով որ ո՛չ մի Յունագէտ Հայ կը ձեռնարկէր արդի Յունարէնի Քերականութիւն մը յօրինելու ի պէտս իւր ազգակցաց ։ Յոյնք այժմ վերջ տը‑ւած են այդ քաոսի ։ Շինած են , և նախնական դպրոցներու մէջ , ինչպէս նաև երկրորդական վարժարանաց ա‑ռաջին տարիներուն մէջ, կ'ուսուցանեն Արդի լեզուին Քերականութիւնն , ինչ‑պէս որ մեք ալ մի օր պիտի ունե‑նանք մեր արդի լեզուին վերջնական դիւրուսոյց Քերականութիւնը ։ Նաև , նկատելով թէ մարդկային կեանքն յոյժ կարճ է հիմա , թէ ուսանողք չեն կըր‑նար տարիներ վատնել դպրոցներու մէջ , և թէ ամեն Յոյն չէ կոչուած գը‑րագէտ լինելու , Յոյն գիտունք , որք քան զմեզ աւելի գործնական և աւելի հայրենասէր լինել կը թուին, ձեռ‑նարկած են նոր Յունարէնի թարգմա‑նել հին Յունարէնի բոլոր գանձերն , որով իրենց ազգակիցներն , ուզելով տեղեկանալ ասոնց պարունակութեան , պէտք չեն ունենար տարիներ զոհելու հին լեզուին խրթնաբանութեանց։ Այս‑պէս, Հոմերոս , Դեմոսթենէս , Արիս‑տոփան , Արիստոտէլ , Սոկրատ , Թու‑կիդիդէս , Քսենոփոն , եւն , եւն , նաև եկեղեցական Հարք , այժմ մեծ եռան‑դով նոր Յունարէնի կը թարգմանուին նոր Յունաստանի մէջ ։ — Ո՞չ ապաքէն, եթէ ուզենք Հայ ժողովրդեան սրտին մէջ վառ պահել նախնեաց յիշատակը , մեք եւս կը պարտինք միջոցներ ձեռք առնուլ ժողովրդեան հասկնալի ընելու համար նախնեաց անմահ գրուածներն, աշխարհաբարի թարգմանելով Եղիշէ , Խորենացի , Բիւզանդ , Ագաթանգե‑ղոս , Կորիւն , Փարպեցի , Մխիթար Գոշ , Ասողիկ , Ուռհայեցի , եւն , եւն, ինչպէս նաև , ի կարգին , Աստուա‑ծաշունչն , որ միշտ գոց գիրք մ'է Հայ ժողովրդեան ուսումնականներէ զատ բոլոր մնացած մասերուն համար ։—Ինչ և իցէ, որովհետև այդ կարեւոր նիւ‑թերու վրայ ժամանակէ մ'ի վեր կը գրենք այլուր , մեր նպատակն հոս հաստատել է միայն թէ, նոր Յունարէ‑նը կարգի և կանոնի տակ մտած լինե‑լով , անոր ուսումը դիւրացած է մե‑ծապէս, եթէ Հայ ուսանողք, միայն այս բարբառն ունենալով, կրնան վայելել ամեն օգուտ զոր բանաւորապէս կրնան ա‑կընկալել Յունարէնէն ։ Բայց եթէ ու‑զեն բանասիրել հին կամ միջին Յու‑նարէնով , դպրոցական կրթութիւնն արդէն լիովին պատրաստած կը լինի զիրենք այդ աշխատութեան համար ալ։

Ուստի , աւելի չերկարաբանելով , կը յայտնենք մեր խոնարհ բայց հաս‑տատ համոզումը թէ նոր Յունարէնի ուսումը պէտք է մտցնել մեր ազգա‑յին գէթ Երկրորդական վարժարանաց բարձրագոյն երկու կարգերուն մէջ ։ Մեր խօսքը լոկ արական սեռին յատ‑կացեալ վարժարանաց վրայ է ։ Ինչ‑պէս կը տեսնուի , մեր առաջարկն ո՛չ միայն բանաւոր , այլ և չափաւոր է յոյժ , և այդ առաջարկի վրայ ուշա‑դրութիւնը կը հրաւիրենք գլխաւորա‑պէս հինգ երևելի ազգայնոց , որք Յու‑նագէտ են, և մեծ դերեր կը կատարեն կրթական գործոց մէջ ։ Ընթերցողն ինքնին պիտի հասկնայ թէ այդ պատ‑ուարժան ազգայիններն են Տեարք Հ. Խիւքճեան , Մ. Չերազ , Մ. Մամուր‑եան , Ռ. Պէրպէրեան և Յ. Գուրգէն ։

ԲԻՒԶԱՆԴ.

ԱՐԱՊԿԻՐ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ԿՐԹԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

(ԱՌ . . . ԲԻՒԶԱՆԴ.)

Իղձ տածելով արդեամբ պա‑տասխանել ձեր կրկին և կրկին հը‑րաւիրանաց , աՀաւասիկ կը ներկա‑յացնեմ Ձեզ քաղաքիս կրթական վիճակացոյցն ։

Քաղաքս ունի 9 վարժարան Հա‑յոց . Ա. Ս Թարգմանչաց ուսումնա‑րան , կառուցեալ Թաթաղուն տը‑րօք Եղբարց Եկաւեան ։ Անկախ և բացարձակ վերատեսուչն է Նորին Սրբազնութիւն Գեր. Տ. Եղիկ Ս. Եպիսկոպոսն, 1880 Նոյ. 1էն սկսեալ ի ձեռն Մեծ. Ցակոբ Էֆ. Զըրագ‑եանի կ'աւանդի Հայերէն , Գաղ‑ղիարէն, Աշխարհագրութիւն և Ազգ. Պատմութիւն ։ Այս ուսուցիչը հազ‑ուագիւտ անձ մ'է , թէ ուսուցա‑նելու ընտիր յատկութեամբն և թէ այլ չքնաղ բարեմասնութեամբք ։ Ի ձեռն Բարթող Էֆ. Թաթարեանի Տրամաբանութիւն , Քերականու‑թիւն , Ազգային Պատմ. Կրօնագի‑տութիւն, Ազգային և Եկեղեցական երգեր ։ Ինչպէս Զրադեան էֆէնտի նոյնպէս և սա մնայուն են։ Ուսում. նարանն ունի նաև 3 այցելու դա‑սատուներ, յորոց Վերալի Օսման է‑ֆէնտի կ'աւանդէ ընդհանուր Տաճ‑կերէն ։ Պ. Ցակոբ Այճեան Տօմարա‑կալութիւն և Թուաբանութիւն ընդհանուր ։ Երրորդն՝ Պ. Մարտի‑րոս Տէր Առաքելեան՝ Գիր։ Սոքա օր ընդ մէջ կը դասախօսեն ։ Ու‑սումնարանս ունի մէկ կառավարիչ և մէկ տնտես ։ Նորին Սրբազնու‑թեան հոգն ու խնամքը կարի շատ էր այս դպրոցին համար , այլ՝ ափ‑սո՜ս , որ այսօր բացակայ կը գըտ‑նուի քաղաքէս։ Նոյնպէս բացակայ է նաև Թաթարեան ։ Այս բացա‑կայութեանց պատճառն հեռագօ‑տել չէ ժամանակն այսօր, ուստի չա‑րենք մեր կէտերն և անցնինք . . . .

Ուսումնարանիս աշուց թիւն է 100 , յորոց 20ն ձրիավարժ ։ Ծախք իբր 170 լիրայ Օսմ. որ կը հայթայ‑թուի ի թոշակաց աշնուց , յար‑կեղէ Թաղ. խորհրդոյ Մայր եկե‑ղեցւոյ և ի զանազան հասութից ։ Նիւթականին բաղդատմամբ՝ դըպ‑րոցըս մեծ քայլեր առած է դէպ ի յառաջդիմութիւն, վասն զի հոն՝ ուր անձնուիրութիւնը կը տիրէ . հրաշալիքներ կը ծնին ։ Ազգասի‑րութիւնը կարի գոլոր զգացում‑նեկ ներշնչած է ուսանողաց, այն‑պէս որ յանտիական հասակէ իբր «գիթութեան քրքեր» օգնութեան ձեռն կը կարկառեն աղքատիկ սա‑նուց՝ կազմելով իրենց մէջ մի ընկե‑րութիւն , որոյ Ցեօրէն ժողովը կը կազմեն երեք վառվռուն պատան‑եակք . Պ. Արշաւիր Մամասեան Ա‑տենապետ . Պ. Վաղինակ Երամեան Գանձապետ և Պ. Մարտիրոս Ճի‑յերճեան Ատենադպիր ։

Բ. Ազգային վարժարան Սա‑ղաթճեան Մ. կարապետի 1869 ա‑ղատուա 1, հազիւ երկու վայրկեան հեռի յուսումնարանէ ։ Ազգասէր Սաղաթճեան Մ. Կարապետ էֆ. 12 տարիներէ հետէ կը հոգայ դըպ‑րոցիս ծախքը՝ տոկոսին այն գու‑մարին՝ զոր ինք կտակած է ազգին դրամագլուխն իր քով պահելով ։ Կտակն է 50000 ղրուշ , և տոկոսն 5000 ղրուշ, որով կը հոգացուի ծախք դպրոցիս 4 պաշտօնեայ ու‑նի Մայր—վարժարանն և 240 ու‑սանող , յորոց 230ն լոկ հասարակ ընթերցանութիւն կը կարդան , իսկ մնացեալ 10ն Զալքեան քերակա‑նութիւն . Հայոց Պատմ. Ս. Պատմ. Բրիստ. Գիր, Ազգ. և եկեղեցական երգեր . ամենահին դրութեամբ կը դասախօսուի ամեն ուսում. զՍա‑ղաթճեան էֆ. հին սենդեան վե‑

բաբերելով, զարմանալի չէ որ Հընոյն փարի և չ'ընդունի ամեն բարեկարգութիւն՝ որ Ազգ. Ուսումն.(1) խորհուրդն խնդրեմէ ուզէ այդ վարժարանին մէջ։ Ինձ կը թուի թէ յիշեալ բարերարը դրբաղի առաւել սիրահարեալ է քան զմոլեռանդն Ընահիտ։ Ծաղկոցի աշակերտ մը Նաբեկ, գործոց և այլն կը կարդայ. զարմանալի բա՛ն։ Մ. Կարապետ էֆ. վերջերս Թաղ. խորհրդոյ գիր մ'ուղղելով դպրոցին ճակատի քարին վրայէն «Ակ. ազգային» բառերուն բարձումը կը պահանջէ, ըսպառնալով որ եթէ իր առաջարկը մերժուի. փետր. 1էն ասդին այլ ևս Մայր—վարժարանի նիւթական հոգն ազգին կը վերաբերի։ Խորհուրդը դեռ ի բանակցութեան է, սակայն արդէն լուծուած կինայ համարուիլ ի նպաստ Մ. Կարապետ էֆ.ի Մուրացանք ըսելու թէ շէնքը ազգինն է։

Գ. Ս. Յովհաննու վարժարան— հաստատեալ 1875ին. վարձեալ տուն մը։ Պաշտօնեայք 3, այց ի ձեռն կ'աւանդուի Բեր. Սկզ. Տաճ. Թուաբանութիւն. Ազգ. Պատմ. Քրիստ. Հասարակ գիր և ընթերցմ. յառաջադէմ վիճակի մէջ կը գտնուի ջանիւք ուսուցչաց և հոգաբարձուաց։ Ծախք 3300 ղրուշ. ուսանողք կը վճարեն. Թիւ սանուց 65։ Այս թաղին մէջ կը գտնուի շէնք մը կիսաւեր, որ նորոգուելով կինայ լաւագոյն դպրոց մ'ըլլալ. այդ շէնքը եկեղեցի ըսելու համար շինած են թաղեցիք՝ բայց այսօր երեսի վրայ է.

Դ. Ս. Կարապետեան վարժարան —կառուցեալ յամին 1862 ծախիւք Եկաւեան եղբարց։ Պաշտօնեայք 2. առաջինն է Կարապետ էֆ. Բէօսէյեան, ամիս երիտասարդը։ Ուսմունք՝ Բեր. Թուա. Ազգ. Պատմ. Քրիստ. հասարակ ընթերցանութիւն նորագոյն մեթոտով։ Թիւ սանուց 80, յորոց հնգետասանն ձրիավարժ. գումար ծախուց 3000։ Յառաջադէմ վիճակի մէջ կը գտնուի ջանիւք ուսուցչաց։

Ե. Կ. Փօլատեան վարժարան-կից Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն, որ ի մուտս քաղաքին. կառուցեալ ծախիւք նոյն թաղեցւոց։ Ունի 2 պաշտօնեայ, ուսմունք՝ Բեր. Ազգ. Պատմ. Ս. Պատմ. Թուաբ. Քրիս. Հասարակ ընթերցում և գիր, Ծախք 3000, որոյ մի փոքր մասն՝ սանուց ծնողք կը վճարեն և մնացեալն դպրոցիս եկամուտէն կը հոգացուի։ Բնիկ Արաբկերցի և սոյն թաղեցի՝ Եգիպտաբնակ Մեծ. Փօլատ էֆէնտի Կարապետեան, ոչ միայն եկեղեցւոյս մեծագումար պարտքը յանձնէ վճարած է, այլ և դպրոցիս նուիրած է 300 լիրայի գումար մը, որով կալուածներ գնուած են և անոնց եկամուտը կը մատակարարուի դպրոցիս ծախուց մեծ մասը։ Գաւառիս նախորդ Բաղ. ժողովը պաշտօնական հրատարակութեամբ հռչակած է Փօլատ էֆէնտիի հայրենասիրական առատաձեռնութիւնները։ Երանի՛ թէ կարին բնակող ձեռնհաս ազգայինք ևս հետևէին այս պանծալի օրինակին....

Զ. Ս. Նշան վարժարան կառուցեալ ծախիւք Հայ ժողովրդեան քաղաքիս յամին 1875, յերկուս մասունս ի միևնոյն սրահի, սակայն բաժանի դպրոցս. նախակրթարան և ընտրարան։

Ա. մասին մէջ կ'աւանդուի Բեր. Թուաբ. Քրիստ. Հայոց պատմ. Բեր. Տաճկ. և Գաղ. լեզուաց սկզբունք, ծախք իբր 1800, թիւ պաշտօնէի 1. թիւ սանուց 26 ընդ պարտաւորութեամբ մաքուր Հայերէն խօսելոյ։

Բ. մասին մէջ կ'աւանդուի հասարակ ընթերցանութիւն նորագոյն դասագրովք. գիր. հմուտ. քրիստ. գումար ծախուց 1000. թիւ սանուց 45. երկու մասին ծախքն ալ ծնողք կը վճարեն. աշակերտք յառաջադէմ։

Է. Ս. Գէորգայ վարժարան. — կառուցեալ ծախիւք ընդ. ազգայնոց քաղաքիս յամին 1876— պաշտօնեայ 1, որ կ'աւանդէ Բեր. Հասարակ ընթերցանութիւն. Թուա. գիր, Եկեղ. և Ազգ. երգեր։ Թիւ սանուց 40, ծախք 2000 որ սանուց թոշակներէն և Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ մուտքէն կը հոգացուի։

Ը. Ս. Յակոբու վարժարան—կառուցեալ ծախիւք նոյն թաղեցւոց— պաշտօնեայ՝ մի որ կ'աւանդէ Բեր. Թուա. Ազգ. և Սրբ. պատմ. Տաճ. հարկ. ընթերցում. գիր. Եկեղ. և Ազգ. երգեցողութիւնք։ Թիւ երկսեռ սանուց 50. ծախք 1800՝ որ թաղ. մուտքէն և Եկեղեցւոյ դրամագլուխի շահէն կը հոգացուի։

Թ. Հախախմեան վարժարան— շէնքը Մայր-եկեղեցւոյ կալուածներէն մին է. պաշտօնեայ 1 որ կ'աւանդէ Բեր. Թուաբ. Սրբ. պատմ. Հարկ. ընթերցում և գիր. Թիւ սանուց 35, որոնք կը վճարեն 1600 ղրշի ծախքը։ Անունն իգական ըլլալէն՝ թող չ'խաբուին ընթերցողք. սանունք Հախախմէի սեռէն չեն։

(Գիտեցիք անպատճառ թէ տեղեկագրիս մէջ՝ բողոքական և Պապական Հայոց նկատմամբ տեղեկութիւն չկայ։ Ահաւասիկ այս մասին ըրած ջանիցս պատմութիւնը։ Երկիցս Նամակ ուղղեցի առ վարժապետն Բողոքական Հայոց, ցարդ չհաճեցաւ պատասխանել։ Նոյնպէս Պապական Հայոց վարժապետին դրեցի, որ իրենց դպրոցին վրայ տեղեկութիւն տայ ինձ, բայց նամակը [illegible] քահանային ձեռքը կ'անցնի և հասցէին վրայ «Պապական Հայոց» բառերը տեսնելով կը գոչէ, «հոս Պապական Հայ չ'կայ» և նամակը ետ կը դարձունէ։ Արդեօք քաղաքավարութեան կը մեղանչե՞նք, երբ հրապարակաւ ի հարց ելանենք վերայ. Հ. Յովհաննէս Քահանային՝ թէ Պապականութիւնը չ'ընդունի՞ր, թէ Հայութիւնը։ Ընթերցողն եթէ ցարդ Թախառական Հրեայ կարդացած չէ, թող կարդայ. այս հարցին պատասխանը կը գտնէ հոն։)

... Դուք փափաք յայտնեցիք սամնոյ կրթական տեղեկութիւններ գաւառաց վրայ. մենք այն գաւառին՝ յորում կը բնակինք, տեղեկագիրն չլինելով. զրկեցինք ձեզ։ Արդ. քաղաքիս երիտասարդութեան մի ջերմ խնդիրն կուզամ պարզել Ձեզ, այն է վայրիկ մը՝ ուրել ձեր կրողի դրիչն Արաբկիրու ցուցանել անոր զբարին, զօգտակարն և զգեղեցիկն կ'աղաչեմք Ճանչցուցէք ազգին, թէ կաղ է այս դաստիարակութիւնը, որ միայն իմացականը ունի իրեն տեսակէտ. թէ դաստիարակութիւնը երրակի է և կատարեալ ըլլալու համար մարդ-էակին իմացական, բարոյական և մարմնական զօրութիւններն պէտք է մշակուին ի միասին։ Գրեցէք ազնիւ Բիւզանդ, թէ մեր այսօրեայ դպրոցք [illegible] ընծայեն ազգին [illegible] մարդիկ, բայց հազիւ երբեք ուրիք և բարիք. հնչեցէք մի անգամ ևս մեծաձայն յունկն իւր սատաւած «առողջ միտք յառողջ մարմնի». ցուցէք ազնիւ Բիւզանդ, թէ «դաստիարակութիւն, դաստիարակութիւն» կ'աղաղակեմք, և մեր դպրոցաց հարիւրին միայն մէջ [illegible] չ'ունիմք. գրեցէք թէ, եթէ այս ընթացքը շարունակէ, այս մեծ վէրքը պիտի ընկճէ զբարոյական մարմին ազգութեան. այլ դառնանք անդրէն յԱրաբկիր։

Կ'աղաչեմք զՁեզ, հաճեցէք Ձեր ազգու ոճովը հասկցնել զհայրենակիցս իմ թէ քա՛նի [illegible] է գեղեցիկ սեռին կրթութեան նուիրեալ գէթ մի տաճար չ'ունենալ, և թէ այս անհամեմատ զանցառութիւնը՝ կը տանի զիրենք չեղ ի մահ։ Բացատրեցէք մօտական դրչաւ ձեռով, թէ ծաղկոցներու մէջ ծեծի դրութիւնն՝ որքա՛ն անհեթեթ է և այլանդակ սխալ. համոզեցէք թէ այդ դրութիւնը վարժարանը դժնդակ կ'ընէ։ Խմացուցէք այս սխալը, բաց Ձերոց բացատրութեան Հայ-խամբոյններ՝ ծաղկոց ըլլան իրապէս, և իրենց բոյրով լնուն զինքեր դրակաւն։

Հաստատեցէք... թէ Ուսումնական խորհրդոյ մը ներկայութիւնը ամեն գաւառի համար անհրաժեշտ է. իսկ եթէ դուք ալ, ինձ պէս համոզուած էք թէ 5 ուսումնական և միանգամայն ազգասէր անձինք քաղաքի մը մէջ գտնել անկարելի է, առաջարկեցէք կեդրոնին, դուք հզօր ձայն ունիք, որ ժամ յառաջ մածանէ ի գաւառս վարչական նորագ դրութիւնն, որպէս զի 5 կամ աւելի անդամներէ բաղկացեալ [illegible] խորհրդոյ մը դերն՝ միակ կրթական խորհրդականը կատարէ արժանեօք իւրովք և հմտութեամբք, զի յոյժ դիւրին է կրթական խնդիրն իմաստասիրող մի անձ գտնել քան հինգ անձ։

Գրեցէք, ..., թէ ալ բաւէ դեգերել, [illegible] և [illegible] բառերու առջև. [illegible] դո՛ւ, ինչ նորելուկ բառ, սակայն հարկն ստիպեց, ներեցէք։ Մի քանի խօսք ևս և վերջ պիտի տամ. ցուցէք թէ կը սխալին ծնողք չարաչար, երբ իրենց որդւոց համար որոշեալ [illegible] թոշակներն կարի դժգոհութեամբ կը վճարեն. բացառութիւններն չեն անշուշտ ի համարի։ Ցուցէք նաև թէ գաւառական անտեղի սովորութեանց միոյն բարձումը կինայ դպրոցայ վճարուած գումարին հաւասար՝ գումար մը արտադրել։ Բացատրեցէք թէ ծաղրելի է տեսնել մի վարժապետ, որ քերականութիւն կը դասախօսէ և այդ բառը կը գրէ [illegible]. թէ ամօթալի է տեսնել քերականութեան վարժապետ մի, որոյ գրուածին մէջ իրարու հետ կը մրցին բառի, դասի և քերականական սխալներ։ Վերջապէս բարձրացուցէք ձեր ձայն, իբր Հայ..., և համոզեցէք թէ մարդս միայն աղօթիւք և յուսով չկինար ըլլալ զօրաւոր, անհրաժեշտ է նաև քաջութիւն. հետևաբար հրաւիրեցէք զժողովուրդն՝ որ պատուէ զարժանաւորս յուսուցչաց։ Գրեցէք... գրեցէք շատ ի Մեծէն Բիւզանդինէ, զի յափունս Եփրատայ Հայ երիտասարդք անհամբեր կ'ըսպասեն, ընդ որում նաև կրատերն ի նոսա ի տես և յարժանիս,

1881 մայիս 12 — Ա. ԱՂԱՁԱՐՄ
Արաբկիր

(1) Հիմայ Ուսումն. խորհուրդ չ'ունինք։

ՍՏՈՒԳԱԲԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Քաղկեդոն, յունիս 1, 1881

... Տէր Խմբագրապետ.

Ուրախացանք կարդալով Տեառն Երզնկացւոյ ամբողջապէս չհամոզման յայտարարութիւնը Մասեաց 2904 թուոյն մէջ, թէև շատ ալ զարմացանք՝ տեսնելով որ մեր պատճառաբանութիւնները չէ ըմբռներ. ապա թէ ոչ՝ ապահով եմք՝ միանգամ ըսածները միւսանգամ չէր կրկներ աւելորդ մեկնութիւններով, նմանաձայն բառերով, ոտանաւոր տողերով, որ մեր խնդրոյն չեն վերաբերիր և մեր առարկութեանց լուծումը չեն տար։ Ուստի և ահա վերջնական պատասխաննիս։

Կարդացինք "ուշի ուշով և ուժով և անաչառ ոգւով„ Պարսից Վարդասատանին գեղեցիկ խօսքը, բայց չկրցանք գտնել մեր բարեկամին [illegible] բառը։ Պէ [illegible] երկու զատ զատ բառ է և մեկնախաղաս մանկէ կազմուած խօսք մըն է, ինչպէս Հայերէն է [illegible], և մեր [illegible] բառին հետ ոչ տառիւ նոյն է և ոչ իմաստիւ, ինչպէս որ արդէն ցուցինք։ Իսկ Տաճկաց կրօնագրոց սա խօսքը. [illegible] (ստրկան արքայութեան և դժոխոց) այնչափ հեռի է մեր [illegible]էն, ինչպէս երկինքն երկրէ։ Այս նկատմամբ աւելի գրելը թէ յոգնիլ է և թէ յոգնեցնել։ Բայց կ'երևի թէ մեր հակառակորդն ալ յօժարամիտ է իւր կարծեաց հրաժարականը տալու, վասն զի կ'առաջարկէ մեզի [illegible] (առաջնորդ) և ծանօթ [illegible] (փաթրիք) բառն իրարու հետ համեմատել. Այդ առաջարկութեան հնարաւորութիւնն անհաւանական չենք տեսներ. բայց եթէ ճշմարիտ է, պարսիկ բառն հարկ է փոխառութիւն ըլլայ Լատինէ կամ Յոյնէ։

Ներեցէք, Տէր Խմբագրապետ, թերևս ընթերցողները ձանձրացուցինք. սակայն՝ կարծենք՝ ա՛լ վերջինն է, և մեր բարեկամն իսկ պատասխան տալու նիւթ չգտներ, և յուսանք այս նկատմամբ եթէ ուրիշ հիմնական դիտողութիւն ունի՝ անձամբ տեսնուելով զմեզ կը պատուէ։ Ընդունեցէք անկեղծ շնորհակալիքս։

Հ. ՍԵՐՈՎԲԷ ՏԷՐ ՎԻՇԵԱՆ
Մ. Ռ.

ՎՐԻՊԱԿ

1 Մարդայ, 4373 Հըռոմբերդեան ճեմարան

Ազնիւ Մասիս.

Պատ. Մասեաց 2904 թուոյ ստուգաբանական խնդիրներ յօդուածոյս մէջ, «տէրճէհ» բառն «էտըրճէհ» տպուած, և «յարաբական» բառն ալ «յարաբերական» տպուած է։ Մեր Գեր. (գերապատիւ) բառին տեղ գրուած բառն ալ «գիր» տպուած է. հաճեցէք, ազնիւ բարեկամ, վաղուեան թերթով ուղղել, ընդունելով անկեղծ սիրոյս հաւաստին. Մնամ եմ

Մ. ԳԱՂՈՒՍՏ ԹԻՒԱԲԵԱՆ
[illegible]

ՄԵՋՊՈՒՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Տ. Մ. Մէզպուրեան, բարեջան հիմնադիր Տնօրէն աղջկանց վարժարանին որ յԻճատիէ, մայիս 30 թուով հետևեալը կը գրէ մեզ.

Երէկ կէս օրէն յառաջ Զմիւռնացի մեծանուն գրագէտներէն Պ. Գրիգոր Չիլինկիրեան, իւր հետ ունենալով երեք հայրենակիցներ, Պ. Կարապետ Սիմոնեան Պ. Յովհաննէս Մսերեան և Պարոն մը, (որոյ անունը դժբաղդաբար չկրցի գիտնալ), այցելութեամբ մը պատուեցին մեր վարժարանը։ Արդէն աշակերտուհիք դասատուութեանց զբաղած լինելով, ուսումնասրահն աչքէ անցունելէ յետոյ, նախ ժամ. աբանութեան դասարանը մտան և քառորդէ մը աւելի ունկնդիր ըլլալով, գոհութիւն յայտնեցին Պ. Թիւլեանի դասախօսութեան, Բ. աշակերտուհեաց ձեռագործութեանց, գծագրութեանց և գիմագրութեանց գործերն ուշի ուշով աչքէ անցուցին, ապա Ֆրանսերէն լեզուի մի քանի հարցեր ուղղեցին ուսանողաց ամանց, Պ. Սիմոնեան Ազգ. պատմութեան վրայ համառօտիւ հարցասիրեց, այլովքն հանդերձ. 'ի վերջոյ խումբ մը օրիորդք 'ի պատիւ Մեծ. Այցելուաց եռաձայն նուագեցին տէրունական աղօթքն՝ ձայնագրեալ 'ի Մեծ. Տ. Զուհաճեանէ դասատու վարժարանիս։ Մեծ. Այցելուն զգածեալ քաջալերեցին զօրիորդս որ յարատևեն ազգային յարկի տակ Ազգային ուսմանց և կրթութեանց մէջ, որ նախամեծար է քան զօտարինն, և այսու մեկնեցաւ իւրայնոց հետ. Թողլով մեր սրտի խորոց մէջ բարեկամական սիրոյ քաղցր յիշատակ։ Խնդրելով որ հաճիք պատուական լրագրոդ միջոցաւ թարգման ըլլալ մեր անկեղծ շնորհակալեաց առ մեծանուն Այցելուս, Մնամ եմ։

ԶԵԿՈՅՑ

Առ Պ. Հ.*** Բ.*** (Պէօյիւքտէրէ.)

Ստացանք շատոնց ձեր թարգմանութիւնը. բայց շատ տեղ անհասկանալի է, կամ ճիշդ չեն թուիր գործածուած բացատրութիւնք. հաճեցէք ղրկել նաև բնագիրը. ապա թէ ոչ, չը կրնար տպուիլ, որքան ալ օգտակար լինի նիւթը։

Փոքր Հայաստանի Կ. Պոլսոյ Ներկայացուցիչն կը խնդրուի Մասիսի Խմբագրատունն հանդիպիլ առաջին առթիւ։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

3.

ԹՈՒԹՔ ԿԱՄ ՏԵՌԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ
([illegible])

Թութք շատ զանազան ախտանիշեր կը ներկայեն մանաւանդ եթէ ի նկատ առնունք այն տեսակ տեսակ ցաւերն որոցմէ կը գանգատին այս հիւանդութենէ վարակեալ անձինք. Թութք ուէքթօմին (խոշոր աղեաց վերջին մասը) երակներուն յոյնանալէն առաջ եկած ուռեցքներ են և այս ուռեցքները ուէքթօմին բերանը կամ սրբանին բոլորտիքը կը գտնուին։ Հիւանդը ձգտում մի, ցաւագին ծանրութիւն մի կըզգայ մերձակայ մասանց մէջ, երասանը, ողովայնին ստորին մասը և ստամոքը։ Գլխաւորաբար այն անձինք տեռատեսութիւն կունենան որք իրենց արուեստին պատճառաւ կը ստիպուին երկար ատեն նստած կենալ կամ որ և իցէ ճիգ մի ընելով ողովայնին ստորին մասանց մէջ չափազանց արիւն հաւաքուելու տեղի կուտան։

Հիւանդն անձկութեան զգացում մի, մնդութիւն, ստամոքսի և ողովայնի աւելի կամ նուազ ցաւագին ձգտում մի, ախորժակի պակասութիւն, փքտութիւն, գլխու ցաւ, եւն, կունենայ. մի և նոյն ատեն ցաւերը կը տարածուին և մինչև ողնայարի սիւնը կամ մինչև իսկ ծոծրակը կը հասնին։ Շատ անձինք տեռատեսութենէ կը տառապին առանց գիտնալու և շատ անգամ այնպիսի դեղեր կը գործածեն որոնց ազդեցութիւնը բոլորովին ոչինչ է ողովհետև ցաւին վրայ ուղղակի ներգործութիւն չեն ըներ. այս դեղերն ընդհանրապէս սաստիկ մաքրողականներ են որք հիւանդ գործարանները սկարացնելէ և խանգարելէ զատ ուրիշ բան չեն ըներ։ Սակայն կան քանի մը դեղեր որք այս հիւանդութեան դէմ շատ ազդու կերպիւ ներգործած են, ասոնք այն դեղերն են որք ողովայնի գործարանաց վրայ ուղղակի ազդելով ամոքիչ, հաւասար և կակղեցուցիչ ներգործութիւն մի կունենան և գործելու աւելի մեծ զօրութիւն կուտան անոնց։

Շաֆհաուզի Բիչըրտ Պրանթ դեղագործին պատրաստած Բիլիւլ Սվիս անուն հատադեղերը այս պարագային մէջ ամենամեծ յաջողութեամբ գործածուած են. արդէն այս հատադեղերուն օգտակարութիւնը ճանչցուած է և ամեն տեղ իբր զօրաւոր, անվնաս և աժան ընտանեկան դեղ կը գնահատեն։

Այս դեղը մետաղեայ տուփերու մէջ կը գտնուի որք 40 դեղահատ կը պարունակեն և մէկ տուփին գինըն է 1 1/2 ֆրանք. Տուփերուն վրայ կարմիր էթիքեթ մի կայ, որոյ վերայ Սվիսի խաչն և Ռ. Պըրանթ դեղագործին ստորագրութիւնը կը տեսնուի։

Կը գտնուի Ղալաթիա Եւ. քսէք գալըրըմ թիւ 68 վէզէյի դեղարանը։

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ
Ի ՆՊԱՍՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՎԵԼՈՑ

Ցուցակ [illegible] 'ի Տրապիզոն

Մեծապատիւ Տեարք	Արծ. դհկն.
Գէորգ Մազմանեան	80
Վարդան Զօրեան	100
Մանուկ Աչըխեան	100
Թորիկ Հովիւեան	140
Մանուկ Մազմանեան	60
Մէնծիկ Զօրխուկեան	60
Նիկողոս Թնկրեան	60
Սարգիս Աչըխեան	60
Գրիգոր Հովիւեան	40
Միրտիչ Քէչէլիկեան	20
Համբարձում Հովիւեան	20
Ռուբէն Զըրըղճեան	40
Անտոն Հովիւեան	20
Յովհաննէս Զարխուկեան	20
Պաղտասար Եազըճեան	20
Մէնծիկ Հովիւեան	40
Գրիգոր Աչըխեան	120
	1000

Վերոգրեալ (1000) հազար արծաթ դահեկանի գումարն, Կեդր. Յանձնաժողովս ամբողջ գանձած է։

Համարակալ — Գանձապետ
Գ. Յ. Յ[illegible] — ԱԲԷԼ Կ[illegible]

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

—o—

Ս. ՇԱՀԱԶԻԶԵԱՆ
ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԽՕՍ ՁԱՅՆ

Տպեալ ի Մոսկուա

—

Հանգուցեալ արժանայիշատակ Ստեփաննոս Նազարեանցի գործոց և նորա վերջին օրերուն ու ժամերուն ինչպէս նաև մարդկային լեզուի և պատմութեան վրայ իմաստալից տեսութիւն մ'և այլ կարեւոր գիտելիքներ պարունակող ընտիր գործ մ'է ամեն բանասէր ազգայնոց ընթերցման արժանի։

Կը գտնուի Ֆրէնկեան գրատունին և Սուճի Պօղոս աղային քով. գին 2 ռուպլի թղթադրամ։

—

ԱՆԵՂԾ ԴԵՂ ՈԳԻՈՑ
ԵՒ
ՀԻԱՍՔԱՆՉ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ ՔԵՐԹՈՂԱՑ

Խրխթեալ

Աչագուրկ Թադէոս Կէզիւրեան Սեբաստացի

—

Իմաստալից և սրտաշարժ քերթուած մը, որ մանաւանդ գրողին դժբաղդ վիճակին պատճառաւ ամեն ազգայնոց ընթերցմանն արժանի է։

Կը գտնուի Ղալաթիա Մէրմէրջանի փողոց Քրէտի Լիոնէ Պանքային մօտ Սեբաստացի սափրիչ Աթանասի սրճարանին և ամեն Հայ գրավաճառաց քով. գին 40 փարա։

—

ԳԱԲՐԻԷԼ ՆԵՐՇԱՊՈՀԻ
ԲԵՐԿՐԱՆՔ ՈՒ ՎԻՇՏՔ

Ով որ ծայրենի լեզուով խօսուածէ, Հայրենի . . . .

—

Բանաստեղծութեան գրքոյկ մ'է որ կը պարունակէ բերկրանաց ու վշտերու վրայ գրուածներ։

Կեդրոնատեղին է Ֆրէնկեան գրատունը։ Կը ծախուի ամեն գրավաճառաց քով։ Գինն է 1/4 արծաթ։

—

«ՓԱՐՈՍ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ»

Հրատարակեցաւ Գ. թիւ ներկայ տարւոյս (Մայիս Յունիս—։)

Կը գտնուի Ֆրէնկեան գրատունն, և Միրզա Մսերեան վաճառատունն (Ասմա-Ալթը, փափազ խանի մօտ, թիւ 26.)

—

«ՎԱՅԵԼՔ»
ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍԵԱՅ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Առաջնորդ տեսական և գործնական ձևագիտութեան տարազուց.

—

Հրատարակուեցաւ 3րդ թերթը, մայիս ամսոյ։

Որպէս կանխաւ ծանուցուեցաւ, ազգային երկու պատուաւոր տպագրիչք, Տ. Տ. Գարեգին Պաղտատլեան (Արամեան տպարան) և Վահրամ Յ. Մարգարեան ապահոված են սոյն Հանդէսին կանոնաւոր հրատարակութիւնն, որով այժմ կարող դիրքի մէջ է օգտակար ծառայութիւններ մատուցանելու Հայ իգական սեռին, և ընդհանրապէս ազգային դերձակաց և դերձակուհեաց։

ԱԺԱՆ ԳՐԵԱՆՔ

—

Կը ծախուին Յ. Գավաֆեանի գրատունը, Քիւրքճի խան թիւ 23, և Զագմագճըլար փողոց։

—o—

	Ղրշ.	
Ազգային Հանգամանքութիւն	1	
Ալգեր կամ Ամերիկայիք	2	
Արայ Գեղեցիկ	1	
Բամելա կամ Բարեկենդանի գիշերները	3	
Բարեպաշտ Մարիամ		20
Բարի իրիկուն Պ. Բանթալօն	1	
Բարի Ֆրիտոլէնը և Չար Թիէրին	1	
Բարոյական Սկզբունք		20
Գաղտնիք կանանց	1	
Գաղտնիք կղերականութեան	1	
Գաստալըն իփինէ պաղլանան		20
Գեղագրութիւն Գազանճեան		20
Գուշակութիւնք Օդոց	2	
Եհմէք Թէրթիպի	1	
Ելեքտրական Հեռագիր	2	
Էգօնօմի Բօլիթիք	2	
Ընթերցասիրութիւն Զօրայեան	8	
Թարիխի Միւխթէսար		20
Թէլէկրաֆ Րէսալէսի	2	
Ժիլ Պլաս	20	
Ժողովրդական Մատենադարան	1	20
Խազինէյի ·Քնաշըրճիկը	6	
Խավեար խանի Պօլս. վիճակը		20
Խոճկորակք	1	
Խորհրդածութիւն Բասքալայ	8	
Ծխախոտի և ընչադեղի վընասները	1	
Համառօտ Նկարագիր Պապական դրութեան	2	
Հասունեան քաղաքականութ.	7	
Հարստութեան ճանբայ Ֆըրանքլինի	1	
Հաւքածոյ Հայկ. ասացուածոց	2	
Հռչակաւոր Ոճիրք Պորճիայք	10	
Հրահանգիչ վէպեր	1	
Հրահանգ չերամաբանութեան	1	20
Ճիզվիթն Ա. հատոր	2	
Մարիամ Ռօզա	1	
Յաջորդութիւն Պատրիարքացն Երուսաղէմայ	2	
Յովսէփ Գեղեցիկ	2	20
Նուէր Հոգևոր	1	
Որթածաղիկ պատկերազարդ	2	
Պատմ. Հայոց և Աշխարհագր.		20
Պետիկին Գրքոյկը	1	
Պօնէր Միլիոնաւոր Ա. Բ. Գ. հտ.	15	
Սահմ. Ճշմարտութիւններ	1	
Սուտ Լուսաւորչականք	1	
Ս. Պօղոսի Եկ. Զանգակահարը	2	
Տաղք Դուրեանի	10	
Տաղք Հէքիմեանի	7	
Տիեզերական Ժողով	2	
Տիւրպինի Ազգ.	5	
Րագամ Ճէավէրի	2	
Քավուր կոմս	1	
Ֆօսթ և Մարկրիտ	1	

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ
ՀԱՅՈՑ ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ

——

ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ
Գ. ՏԱՐԻ

—

Մայրենի լեզուի Գ. հատորը՝ Պօլսոյ աշխարհաբարի վերածուելով ի լոյս ընծայուած է այս անգամ մաքուր տպագրութեամբ և 70 էն աւելի ընտիր պատկերներով։

Գինն է 5 դահեկան արծաթ։

Կը գտնուի բոլոր Հայ գրավաճառաց քով. — կեդրոնատեղին է Միացեալ Ընկերութեանց գրասենեակը։ Դպրոցաց համար մասնաւոր զեղչ կ'ըլլուի։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

—o—

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԵԷՆԻՃԷ ԾԽԱԽՈՏԻ
ԳՕՆԹԻ ԵՂԲԱՐՔ ԵՒ ՇԱՀԻՆԻ

109—Ղալաթիա, Սանտըգճըլար փողոց—109

—

Ստորագրեալքս առևտրական բոլոր պատասխանատուութիւնը մեր վրայ առնելով, Քօնթի եղբարց և Շահինի հետ ընկերութեամբ Ղալաթիոյ Սանտըգճըլար փողոցը թիւ 130 գործատունն հաստատելնուս 'ի վեր՝ արժանապէս քաջալերուեցանք պատուարժան յաճախորդաց բազմութենէն։ Ամեն ոք լաւ գընահատեց մեր գործարանէն ելած ծխախոտոյն ընտրութիւնը, ճաշակը և գիներուն չափաւորութիւնը տեսակներուն համեմատութեամբ. ուստի և մեզ հարկ եղաւ, աւելի ընդարձակ ասպարէզ մը տալ մեր գործառնութեանց։

Եւ նախ՝ մեր գործարանն ու վաճառատունը փոխադրեցինք առաջնոյն դիմացը 109 թիւ շէնքին մէջ, որ իւր անհամեմատ ընդարձակութեամբը խիստ յարմարութիւն ունի թէ մայրաքաղաքիս թէ գաւառներէն և թէ օտար երկիրներէ եկած բազմաթիւ հրամաններն յոյժ գոհացուցիչ կերպիւ և փութով կատարելու.

Երկրորդ՝ ծխախոտոյ բերքն արտադրող ամեն կողմ և մանաւանդ յԷնիճէ յատուկ գործակալներ կարգելով սկսած ենք մասնաւոր խընամօք պատրաստել տալ բերքը և անհա այս խնամոց և զոհողութեանց շնորհիւն է որ այսօր ամենընտիր և հոտաւէտ ծխախոտներ կարող ենք մատակարարել նաև 150նոց, 200նոց, և 300նոց և աւելի բարձր գիներով ըստ տեսակին.

Այսուհետև ոչ ոք պիտի վարանի իւր ճաշակին յարմար ընտիր ծխախոտ գտնելու մասին, բաւական է դիմել մեր վերոյիշեալ գործատունն 'ի Ղալաթիա Սանտըգճըլար փողոց թիւ 109, և կամ ամեն ծխավաճառներէ խնդրել մեր գործարանէն ելած ապրանքներէն։

Ծան. Օտար երկիրներէ ապրանք ուզողները կըմտանակցին այն մեծաշնորհին, զոր ունիմ'ք կայսերական կառավարութենէն, որ է պանտրօլի տուրքէն ազատ ըլլալ, որով 0/0 ին 20 չափ կըննեան։

Վաճառատուներն են.

Ղալաթիա Սանտըգճըլար թիւ 109	
Ջըհանկիր գաւու Ջէօմէկի. Տէրէ	29
Էմին-Էօնիւ	56

ՏԷՄԻՐՃԻՓՕՒԼԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ՏՈՔԹՈՐ ՎԷՆՍԱՆ ՕՐՄԱՆԵԱՆ

—

Պատիւ ունի ծանուցանել թէ կիրակի և ուրբաթ օրերէ զատ, ամեն օր ժամը 6 էն 8, Սթամպօլ, Պահճէ գաբու, թիւ 18, Յ. Մէրամէթճեան էֆէնտիի դեղարանը գտնուելով, պատրաստ է ամեն տեսակ հիւանդութեանց համար իրեն դիմողներն ընդունելու, և հինգշաբթի օրերը նոյն ժամերուն ձրիապէս ընդունիլ։

Դարձեալ առաջուան պէս ամեն ուրբաթ օրերը ժամը 7էն 9, Բէրա, Ըթըր փողոց, թիւ 1, իւր բնակարանը կ'ընդունի հիւանդները։

ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Հասարակաց առողջութեան օգտին համար

—o—

ՄԵԾ ԴԵՂԱԳՈՐԾԱՐԱՆ
ԵՒ
ԴԵՂԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑ ԱՐԵՒԱՆՇԱՆ
Վ. ԾԱՆՆԻ

Սթամպօլ, Հրապարակ համբէի թիւ 1, 2.

——

Սոյն հռչակաւոր հաստատութիւնն հիմնեալ 1867ին իւր հանճարեղ տիրոջմէն, միշտ գոհ ըրած է Կ. Պոլսոյ պատուարժան հասարակութիւնը՝ թէ՛ իւր դեղօրէից լաւութեամբն ու անխարդախ մաքրութեամբն, և թէ՛ դեղագրոց խընամով և ուշադրութեամբ շինուելովն, թէ՛ գիներուն չափաւորութեամբն, որ այս հաստատութեան յատկանիշն եղած է, և թէ՛ վերջապէս իւր պաշտօնէից բարեբարոյութեամբն և յարգական վարմունքովն իւր բազմաթիւ յաճախորդաց հետ։

Սոյն հաստատութիւնը նշանաւոր եղած է թէ՛ մեծ և թէ՛ փոքր քանակութեամբ վաճառած հետևեալ նիւթոց մասին քիմիական և դեղագործական բաղադրութիւնք, դեղօրայք և վիրաբուժական գործիք, քաղուէ շինուած նիւթեր, լուսանկարական նիւթեր, քիմիական գործիք, զուտ Սօլֆաթօ, գինիներ, անուշահոտութիւնք, ամեն ժամու համար արուեստական սառոյց։ Վաճառատունը կարող է նաև ամեն պարագաներու մէջ հիւանդանոցներու, վարժարանաց և կառավարութեան իսկ պէտք եղած դեղագործական նիւթերը մատակարարել, խիստ չահաւոր կերպիւ իւր յաճախորդաց համար, դուրս ղրկել և բերել տալ, յանձնարարութիւններ ընդունիլ։

Պ. Ծաննի Բերայի մէջ ալ դեղարան մը հիմնած է 1852ին որ այժմ իր որդւոյն Տօքթոր Ժ. Ծաննի վկայեալ դեղագործին յանձնած է գործարան մ'ունի քիմիական վերլուծութեան համար, Ռուսճուգի մէջ ալ դեղավաճառանոց։

Ադրիանուպօլսոյ մէջ կաղային (կալէօղ) ըմպելեաց գործատուն, գարեջուրի մթերանոց, գործակալութիւն ամեն տեսակ դեղօրէից և այլ նիւթոց։

Գիները խիստ չափաւոր։

Լրագիրս ամեն օր կը հրատարակուի՝ բաց 'ի կիրակի և տօն օրերէ։

Բաժանորդագրութեան տեղն է Կ. Պոլիս, Պահճէ-Գաբու Ճէլալ պէյ խան թիւ 31 Մասիսի խմբագրատունը։ Իսկ գաւառաց մէջ հետևեալ հոգաբարձուաց գրասենեակները.

ԿԱՐԻՆ. Յօհաննէս էֆ. Տ. Մելքիսեդեկեան.
ԵՐԶՆԿԱ. Յ. Շաւարշ էֆ.
ՍԵԲԱՍՏԻԱ. Երանոս էֆ. Սթամպօլեան.
ՍԱՄՍՈՒՆ. Եդուարդ էֆ. Մուրատեան.
ԿԻՐԱՍՈՒՆ. Գ. էֆ. Խ Մարմանեան.
ՌՈՏՈՍԹՕ. Արժ. Տ. Արիստակէս աւագ քահանայ Ֆէսլեան.
ԶՄԻՒՌՆԻԱ. Արրահամ էֆ. Պէրզամալեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խորէն էֆ. Քսկիճեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Ս. Էթմէքճեան էֆ
ԵԻԴՈԿԻԱ. Գէորգ էֆ. Նազարեան.
ՔԱՐԲԵՐԴ և ՏԷՐՍԻՄ. Կիրակոս էֆ. Ն. Ղազանճեան.
ՄՈՒՇ. Արմենակ էֆ. Խանդալեանց.
ՎԱՆ. Պետրոս » Գաբամաճեան.
ԲԻՐԻԱ. Սեդրակ » Խարաճեան.
ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ. Թովմաս էֆ. Թաշճեան.
ԱՆԿՍԻԱ. Գէորգ էֆ. Կ. Ոսկերչեան
ՖՕՔՇԱՆ. Ֆէրհատ » Ս. Ֆէրհատեան.
ՏՓԽԻՍ. Պ. Նիկողայոս Տ. Ղևոնդեան.
ԿԱԼԿԱԹԱ. Պետրոս էֆ. Հէքիմեան։

GRANDE RÉCOMPENSE
LE
ROYAL WINDSOR

ՌՕԱՅԱԼ ՈՒԻՆՏՍՈՐ

Միակ ճշմարիտ և անվնաս վերանորոգիչ հերաց (մազերու).

Միակ անվրիպելի դեղ՝ ալեխառն հերաց են րնտասարդութեան բնական գոյնը տալու համար.

Միակ անբաղդատելի բաղադրութիւն հերաց պահպանութեան համար.

Լաւագոյն ջուր՝ հերաց թօթափումն արգիլելու համար.

Ամենադերազանց դեղ թեփերու գոյացումն արգիլելու համար.

Զոր Եւրոպիոյ բարձր ազնուականութիւնը կը գործածէ, և զոր ամենայն ամեն դասէ Տեարք և Տիկնայք կը փնտռեն։

Թուրքիոյ համար կը գտնուի Ղալաթիոյ մաքսատան մօտ Աստա խան երկրորդ յարկ Ջէրվաթի և Փայէա ընկերութեան սենեակը։

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻԻԹԻԻՃԵԱՆ

Կ. ՀԱԶԱՐԵԱՆ

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԾԽԱԽՈՏԻ

Մեծ Զնդանը մօտ. Քէթէնճիլէր Գաբու, 106

—o—

Ծխախոտի հանրածանօթ վաճառականներէն Հազարեան կարապետ էֆէնտիի նորոգ հաստատած վերոյգրեալ գործարանին Եէնիճէյի հոտաւէտ կեօպէք, Տրամայի Քըր և Սամսոնի Պուշքայա ըսուած ընտիր տեսակներէն պատրաստած թէ՛ սիկարէթ և թէ չարդած ծխախոտները, որք իրենց կատարեալ և անխառն ընտրութեամբն հանդերձ, հնար եղածին չափ չափաւոր գներով են, իւր բազմաթիւ յաճախորդաց կողմանէ յարգ ըստ արժանւոյն գնահատուեցան։

Գործարանս իւր արտադրութեանց այսպիսի կարճ միջոցի մը մէջ գըտած սոյն հազուագիւտ ընդունելութենէն քաջալերեալ, այսուհետև ալ ամեն խնամք և մինչև իսկ զոհողութիւն չպիտի խնայէ միշտ մի և նոյն ընտիր և անփոփոխ տեսակաւ ծխախոտ պատրաստելու, առանց գներուն չափաւորութեանը դպչելու։ Այսոր ճշդութիւնն ստուգել յաճախորդաց կը վերաբերի։

Յատուկ յանձնարարութիւնք ալ ճշդիւ և մասնաւոր խնամօք կը կատարուին թէ՛ մայրաքաղաքիս համար, թէ՛ գաւառաց և թէ արտասահման երկիրներու։ Այս վերջնոց համար պատրաստեալ ծխախոտք ազատ են Պանտըրօլի տուրքէ։

Յանձնարարութիւնք պէտք է ուղղուին առ Պ. Նիկողայոս Հազարեան գործակալ վաճառմանց ի նմին գործարանի։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

—

Ղալաթիա 2 յունիս.

Օսմ. Քօնս. զոցուեցաւ		
» » բացուեցաւ		18.30
» » կէս օրին		18.27

——

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

		Անգղ. լիր.
Սոսիէթէ Ժէնէր. 6 0/0	»	5.20
» Օթօման	»	3.35
Կ. Պոլսոյ Պանքան	»	10.35
Քրէտի Ժէնէրալ 6 0/0		6. 8
Փոխ. 1863 (Մուլթօն) 6 0/0	Ֆր.	91.
» 1865 (») 6 0/0	»	92.
» 1869 (Բինար) 6 0/0	»	91.
» 1872 (Պօն տիւ թրէզօր)	»	29.50
» 1873 (Բինար) 6 0/0	»	89.
Րումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	59.25
Լաւրիում	»	134.
Թրամուայ	Օսմ. լիր	395.
Թղթադրամ	»	1040
Հէվալէսիզ		50
Րէքօր		

——

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ
(Օսմ. ոսկին 100 դրշէն)

	Ղրշ.
Անգղիական ոսկի	109 20
Գաղղիական »	87 28
Բօլ	90
Գրիմից	51 30
Գաւալոն Թուղթ 8 ռուպլի 90 գարիք	
Գաւալոն արծաթ (Նոր)	92
Մէճիտիէի տարբերութիւն	8 2
Վեցնոց	128 10
Հինգնոց	212 20
Հինգնոց (անկէտ)	178
Մէթալիք	206 30
Պղինձ (անուանական)	680

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

—

Լոնտրա 13 յունիս.

Անգղ. Քօնս.	100 1/2
Օսմ. »	17
Փոխ. 1865	19 1/4
» 1869	19 1/8
» 1871	77 3/4
» 1872	29 1/2
» 1873	18 3/4
» 1877	90 1/4
Պանք Օթօման	16 3/8
Ռուս. փոխ. 73ի	90 1/4
Եգիպտ. միացեալ	76 1/2
» արտօնաւոր	98 1/4
Տայրա Սանիէ	76 1/4
Փոխ. Ռօշիլտ	97 1/4
Փոխնկագիր Փարիզի վրյ	

——

Փարիզ 13 յունիս.

Գաղղ. Քօնս. 5 0/0		119.27 1/2
» » 3 0/0		86.70 1/2
Օսմ. Քօնս.		17 25
Փոխ. 1865	Ֆր.	98.
» 1869		95.
» 1873		95.
Օսմ. երկաթուղի		61.25
Պանք Օթօման		667 50
Քրէտի Լիոնէ		942 50
Ռուս. փոխ. 5 0/0 (1877)		95 3/4
» » Արևելեան		59 1/8
Իտալ. Քօնս.		93 80
Եգիպտ. միացեալ		386.75
Փոխնկագիր Լոնտ. վրայ		25.25

——

Վիէննա 13 յունիս.

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	116 85
Րումէլիի երկաթուղի	27.30